

Як будь-яка технологія, інформаційні технології несуть і обмеження. Телебачення та газети втрачають частину аудиторії, а відтак і прибутки; люди втрачають індивідуальне приватне життя й особисту свободу із-за збільшення кількості баз даних, що стосуються життя пересічного громадянина; комп'ютерне редагування дає можливість робити зміни і в цифрових, в текстових даних тому вірогідність інформації зменшується; стає проблематичним і визначення права власності й інтелектуального авторства; розширюються можливості кримінальних структур (збитки від комп'ютерних злочинів оцінюються в мільярди доларів); банки даних іноді стають предметом купівлі; інформація змінює політичні структури; зростає залежність і уразливість користувачів від випадкових чи навмисних збоїв устаткування і програмного забезпечення. Інтернет вносить принципові зміни в діяльність демократичних інститутів, суспільство стає все прозорішим для влади, і його легше контролювати.

Однак сучасне суспільство неможливо уявити без використання інформаційних технологій, які стали основою для розвитку економіки. Цифрова економіка базується на використанні інформаційних технологій та мережових комунікацій для забезпечення швидкого обміну даними і послугами. Цифрова економіка дає змогу підприємствам ефективніше використовувати ресурси, знижувати витрати і збільшувати прибуток. Інформаційно-технологічна революція також призвела до зміни моделі бізнесу. З'явилися нові форми бізнесу: електронна комерція, онлайн-сервіси та інтернет-платформи, вони збільшують аудиторію а відтак і збільшують продажі, роблять життя громадян комфортнішим.

Отже, впровадження інформаційних технологій має значний вплив на економіку, цей шлях безповоротний, тому необхідно адаптуватися до цих змін для успішного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Шевчук О.Б., Інформаційно-технологічна революція і її роль у розвитку світової економіки. *Економіка і прогнозування*. 2004, С.139-152. http://eip.org.ua/docs/ep_04_3_139_uk.pdf

2. Ханін І. Г. Інформаційно-технологічні передумови формування постіндустріального суспільства як концепції нової глобальної цивілізації *Ефективна економіка* № 9, 2012 <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1765>

УДК: 631.115.1: 631.016: 303.4 "313"

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

Сенченко І. Р., здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
e-mail: irinasenchenko2004@gmail.com

Петренко О.П., к.е.н., доцент кафедри економічної теорії і економіки підприємства,
ORCID ID: 0000-0001-9722-3785,
e-mail: leka_m@ukr.net

Одеський державний аграрний університет, м. Одеса, Україна

Фермерські господарства є важливою складовою агропромислового комплексу України. Це вид підприємницької діяльності в сфері сільськогосподарського виробництва, який передбачає здійснення діяльності членами сім'ї фермера. Законодавче передбачено обов'язкову трудову участь кожного члена господарства у його діяльності. Фермер за своїм соціально-економічним статусом є працюючим власником, тому його трудова діяльність у господарстві базується на членстві та регулюється не трудовим договором, а статутом фермерського господарства [1].

У 2021 році в Україні було зареєстровано більше 300 тисяч фермерських господарств. Вони займали близько 60% сільськогосподарських угідь і виробляли близько 50% валової продукції сільськогосподарства. За даними Держстату України, станом на 1 січня 2023 року

в Україні було зареєстровано 298,6 тисяч фермерських господарств, що займають 13,2 мільйонів гектарів сільськогосподарських угідь (табл.1).

Таблиця 1 Динаміка розвитку фермерських господарств в Україні

Рік	Кількість фермерських господарств	Загальна площа сільськогосподарських угідь, зайнятих фермерськими господарствами	Валова продукція сільського господарства, вироблена фермерськими господарствами
2020	289 600	14,5 млн. га	477,5 млрд. грн.
2021	318 300	15,5 млн. га	510,3 млрд. грн.
2022	337 100	16,5 млн. га	543,1 млрд. грн.
2023	298 600	13,2 млн. га	576,0 млрд. грн.

Джерело: сформовано авторами

Фермерські господарства займаються виробництвом широкого спектру сільськогосподарської продукції, включаючи зернові культури, овочі, фрукти, м'ясо, молоко, яйця тощо. У 2022 році фермерські господарства України виробили 29,2 мільйонів тон зернових культур, 10,1 мільйонів тон овочів, 2,5 мільйонів тон фруктів, 1,2 мільйонів тон м'яса, 3,1 мільйонів тон молока та 3,5 мільярдів штук яєць. Фермерські господарства також є важливим джерелом зайнятості в сільській місцевості. Станом на 1 січня 2023 року в фермерських господарствах України працювало 1,1 мільйона осіб. У 2022 році фермерськими господарствами України було отримано 130,7 мільярдів гривень доходу.

Проте, розвиток фермерства на Україні постійно зазнає негативного впливу зовнішніх факторів. Деякі автори відмічають, що «Пандемія covid-19 порушила нормальне функціонування підприємств і стала реальною загрозою розвитку їх ефективної діяльності» [2,с.11]. Пандемія з одного боку призвела до зростання попиту на продукти харчування, оскільки люди більше готували вдома. З іншого боку, вона також призвела до підвищення витрат на виробництво, оскільки фермери мали більші витрати на оплату праці, матеріали та транспортування продукції.

Найбільше від наслідків пандемії постраждали фермерські господарства:

- що займаються виробництвом продукції для ресторанів і закладів громадського харчування. Пандемія призвела до закриття багатьох ресторанів і закладів громадського харчування, що призвело до зниження попиту на продукцію цих господарств.
- такі, що займаються виробництвом нехарчової продукції. Ці господарства, як правило, мають більш вузький ринок збуту, що робить їх більш уразливими до змін попиту.
- фермерські господарства, що мали обмежені фінансові ресурси. Ці господарства мали менші можливості для адаптації до змін зовнішнього середовища.

При опитуванні керівників господарств на каналі Я-Куркуль, було виявлено, що через коронавірус та кризу 2020 року, фермери зазнали найбільших проблем з підвищенням цін на насіння, засоби захисту рослин та добривами. Проблеми з логістикою відмітили ще 25% опитуваних та 22% відмітили проблеми в роботі з експортними контрактами (рис.1).

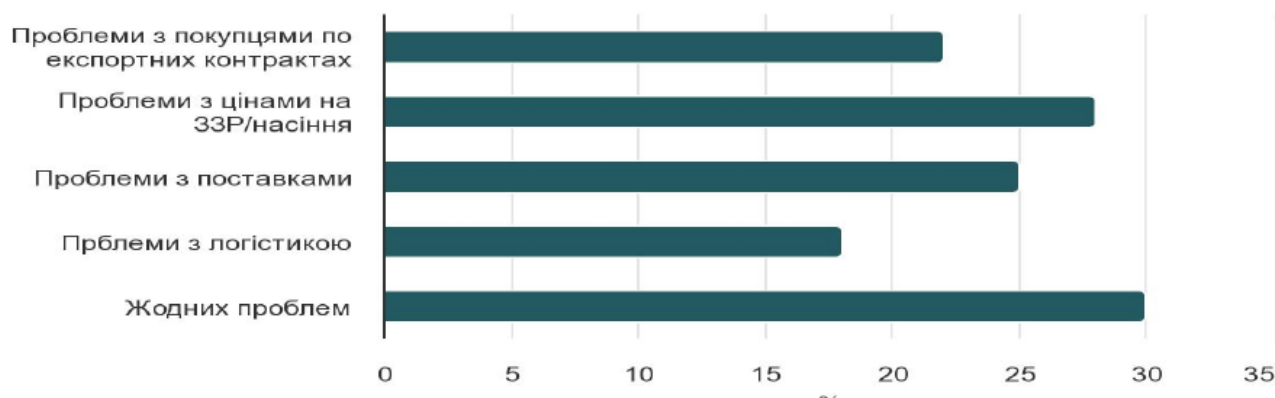

Рис.1 Результати опитування фермерських підприємств

Після закінчення пандемії фермерські господарства в Україні продовжують стикатися з певними викликами, такими як:

- Зростання цін на енергоносії та добрива: це може призвести до підвищення витрат на виробництво.
- Зміни клімату: це може призвести до погіршення умов для сільського господарства.
- Зростання конкуренції з боку імпорту: це може призвести до зниження цін на продукти харчування.

Події 2022 року (війна між Україною та Росією) внесли катастрофічний вплив на фермерські господарства. Багато господарств були пошкоджені або знищені в результаті бойових дій. Інші господарства були змушені призупинити свою діяльність через нестачу робочої сили, матеріалів та палива.

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, станом на 20 липня 2023 року внаслідок війни пошкоджено або знищено близько 25% сільськогосподарських угідь України. Це призвело до втрати близько 30% врожаю.

Серед фермерських господарств, які найбільше постраждали від війни, можна виділити такі:

- Фермерські господарства, розташовані в зоні бойових дій. Ці господарства були найбільше пошкоджені або знищені в результаті бойових дій.
- Фермерські господарства, що займаються виробництвом продукції для експорту. Війна призвела до зупинки експорту української сільськогосподарської продукції, що призвело до зниження попиту на продукцію цих господарств.
- Фермерські господарства, що мають обмежені фінансові ресурси. Ці господарства мають менше можливостей для відновлення після війни.

Війна в Україні також призвела до зростання цін на продукти харчування. Це стало додатковим навантаженням для фермерських господарств, які вже зіткнулися з численними викликами.

Фінансова стійкість фермерських господарств в Україні залишається проблемою. Багато фермерських господарств мають низьку рентабельність і знаходяться на межі виживання. Це пов'язано з низькою факторів, зокрема, з несприятливими погодними умовами, нестачею фінансування, а також з відсутністю доступу до сучасних технологій. Проте, фермерські господарства в Україні мають ряд переваг перед іншими формами господарювання в сільському господарстві. Вони є більш гнучкими та адаптивними до змінних умов ринку. Фермерські господарства також більш пристосовані до інновацій. Незважаючи на всі труднощі, багато фермерських господарств продовжують працювати, щоб забезпечити населення України продуктами харчування. Уряд України вжив ряд заходів для підтримки фермерських господарств, включаючи надання грантів і кредитів, звільнення від податків і зборів, а також забезпечення доступу до ринків збуту.

Стратегія розвитку фермерських господарств в контексті забезпечення їх фінансової стійкості повинна бути спрямована на вирішення таких завдань:

- Підвищення ефективності виробництва: це передбачає впровадження сучасних технологій, механізації та автоматизації, а також підвищення кваліфікації кадрів.
- Диверсифікація виробництва: це дозволить фермерським господарствам зменшити ризики, пов'язані з несприятливими погодними умовами або змінами попиту на ринку.
- Розширення ринків збуту: це можна зробити шляхом просування фермерської продукції під власним брендом, а також шляхом виходу на нові ринки.
- Зниження витрат: це можна зробити шляхом оптимізації виробничих процесів, а також шляхом пошуку нових джерел фінансування.
- Пошук інвесторів. Є багато організацій, які можуть надати фермерам допомогу, зокрема, фінансову, матеріальну та інформаційну.
- Впровадження сучасних технологій. Це допоможе вам підвищити ефективність виробництва і зменшити витрати.
- Кооперація з іншими фермерами. Це допоможе об'єднати ресурси і підвищити конкурентоспроможність.
- Удосконалення державної підтримки [3].

Реалізація цих завдань дозволить фермерським господарствам підвищити свою конкурентоспроможність і забезпечити фінансову стійкість.

Війна в Україні виявилася кризою для фермерських господарств. Проте, стратегія розвитку допоможе підвищити шанси на виживання і продовжувати забезпечувати населення України продуктами харчування [4].

Список використаних джерел:

1. Беляєва Л. А., Хемліна Д. Ю. Функціонування фермерських господарств в сучасних умовах господарювання в Україні. *Економічний простір*. 2020. №159. С.162-165 URL: <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/641/625>
2. Атамась Г.П., Петренко О.П. Інвестиційна діяльність підприємств в коронокризисних умовах. *Галицький економічний вісник*. 2022. 2 (75). С.7-15. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/?art=1058> (дата звернення 30.10.2023р.)
3. Шевченко А.А., Петренко О.П. Сучасний стан розвитку мікро та малого агробізнесу в Україні. *Agricultural and Resource Economics*. 2020. Vol. 6. No. 1. Pp. 146–160. URL: <https://are-journal.com/index.php/are/article/view/289/231> (дата звернення 02.11.2023р.)
4. Після "врожаю" мін посів збіжжя: як війна вплинула на українських фермерів. URL: <http://www.nrcu.gov.ua/news.html?newsID=100708> (дата звернення 30.10.2023р.)

УДК 005.7:330.341.1

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ГОСПОДАРЮЮЧИХ СУБ'ЄКТІВ НА РИНКУ ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ РОСЛИН

Телічко Н.А., к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
e-mail: sklnata@ukr.net

Адубецький В. О., аспірант кафедри менеджменту, e-mail: adubetskiy85@ukr.net

**Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна**

Сьогодні світова економіка стоїть на порозі великих змін, завдяки розвитку інформаційних та комунікаційних технологій, які надають можливість доступу до обміну інноваціями майже в будь-якій точці земної кулі. Всі ці процеси мають прямий вплив на